

ŠIAULIŲ EŽERAS PADAVIMUOSE

Pamirštas vardas. – Ežeras, kabojęs virš miesto ir laukęs aukų

Apie paslaptinguosius mūsų ežerus žmonėse sukurta daugybė gražių pasakų ir padavimų. Senovėje kai kurie ežerai net šventais buvo laikomi. Dar ir šiandien daugelis tiki, jog ežeruose gyvenančios įvairios dvasios. Spaudai išsigalėjus, nyksta senieji pasakojimai ir padavimai, kurie seniau atstodavo apysakas ir romanus. Kartais dar ir dabar mūsų šimtamečiai seneliai nepatingi šį tą papasakoti mums apie paslaptinę vieno kito ežero praeitį. O pasakojimų yra įvairiausių. Vienuose ežeruose, sako, esą paskendę pagonių dievaičiai, nugrimzdusios bažnyčios ir varpai. Kituose nuskendę miestai, dvarai ir pilys. Daugely ežerų gyvenančios užkeiktos karalaitės, laumės, maumos, deivės ir vandenių dievai. Yra įdomių pasakojimų ir apie tai, kaip vienas kitas ežeras atsiradęs ar išnykęs. Dažniausiai tokie pasakojimai tėra tik taip sau gražios senovės pasakos. Kai kada juose yra ir istorinės tiesos krislų, todėl dabarties mokslininkai, tirdami kurios nors vietos senovę, rimtai domisi tokiais senelių pasakojimais.

Rytinėje Šiaulių miesto pusėje tįso ilgokas Talšos ežeras. Jis yra tęsinys didelių Tyrulių balų, kurios siekia net iki Tytuvėnų ežerų. Seniau, sako, Šiaulių ežeras buvęs vadinamas Bitinėliu. Dabar visi tikrieji to ežero vardai pamiršti, ir šiandien jis vadinamas jau tik Šiaulių ežeru, nes yra prie pat Šiaulių miesto. Apie tą ežerą senimas pasakoja daug gražių padavimų, kurių vieną kitą įdomesni čia ir pateiksiu.

Seniau netoli Šiaulių miesto, Šilėnų kaime, gyveno garsus dievdirbys 90 metų senelis Norvaiša, kuris, kiauras dienas skaptuodamas visokius dievuliukus iš minkšto medžio, mėgdavo pasakoti begales pasakų, padavimų ir istorijų. Mokėjo jis kai ką papasakoti ir apie Šiaulių ežero senovę.

– Milžinų laikais, – sako senis Norvaiša, – Šiaulių ežero vietoje stovėjo puiki bažnyčia ir vienuolynas. Bažnyčios garsūs varpai girdėdavosi per dvi tris mylias. Kartą atsitiko baisi nelaimė, mat to vienuolyno vienuoliai labai sunkiai nusikalto Dievui ir jau niekaip nebegalėjo jo permaldauti, todėl jie visi kartu su ta bažnyčia nugrimzdę skradžiai žemės. Toje vietoje, kur stovėjo vienuolių bažnyčia, atsirado Talšos ežeras. Kai kada gerai įsiklausius, sako, galima esą girdėti vandenyje varpais skambinant. Žuvininkų kaimo piemens, kai tik nusivaro karves paežerėn, tai visada klausosi, bene išgirs ežere graudų varpų skambėjimą. Kai ežero vanduo ramus, visi Žuvininkų kaimo piemens aiškiausiai mato ežere paskendusią bažnyčią, bet visada, sako, ji stovi bokšto viršūne atsirėmusi į ežero dugną. Man regis, jog tai ta pati, kur dabar stovi antrame ežero krante.

Dabar tokie laikai, kad žmonės oru lakioja kaip paukščiai. Seniau, sako, ir ežerai lakiodavę oru, net su visomis žuvimis. Pasak padavimo, ir Šiaulių ežeras yra oru atkeliavęs.

Kai ežerai vaikščiodavo iš vienos vietos kiton, kol pagaliau išsirinkdavo sau tinkamą vietą ir patinkamą vardą, tuomet ir Šiaulių ežeras atėjo į jam skirtą vietą.

Kartą nežinia iš kur atlėkė, atūžė oru ežeras kaip debesis ir pakibo viršum Šiaulių miesto. Žmonės, baisiausiai persigandę, žiūri, stebisi, bijo, kad kartais jis nenusileistų tiesiog ant miesto. Vieni kalba, jog iš kybančio ežero girdėjęsis balsas, kiti

sako, kad kažkam sapne prisispina, esą ežeras žada nusi-
leisti ant miesto, jeigu žmonės neatspėsia tikrojo jo vardo. Iš
baimės žmonės nebežinoję nė ką bedaryti. Visi kiauras dienas
ir naktis meldėsi, eję procesija aplink miestą, giedoję giesmes,
verkę ir graudžiai raudoję, kad tik tas ežeras kur pasišalintų.
O tasai piktas nieko neklauso, ne tik nė žingsnio nesitraukia
nuo miesto, bet vis dar baisiau užia, šniokščia ir visaip gąsdina
žmones. Spėliojo žmoneliai to ežero vardą, kaip tik kas beišma-
nė, bet tikruoju vardu pavadinti niekas negalėjo. Pagaliau iš
kažin kur atsirado kažkokia sena pavargėlė, kuri labiausiai mel-
dėsi, verkė, raudėjo visaip tą ežerą maldaudama ir, lyg netyčia,
ėmė ir pavadino jį Bitinėliu. Tik tą žodį ištarus, tuoj tas ežeras
gražiausiai šliukšt ir nusileido sau už miesto. Mat ji atspėjo tik-
rąjį to ežero vardą. Nuo to laiko visi jį Bitinėliu ir vadino. Jo ir
išvaizda primena bitinėį.

1921 m. vasarą Šiaulių ežere nuskendo toks Galvydis. Kai
surastąjį skenduolį visi ėmė kaip įmanydami gaivinti, tuomet
išgirdau pašnibždomis kalbant, jog atgaivinti jokių būdu nepa-
vyks, nes juk Šiaulių ežeras kasmet kaip auką turįs gauti nors
po vieną žmogų. Tokia auka esanti jam pažadėta jau senovėje,
kai jis atėjęs ir norėjęs nusileisti ant miesto. Žmonės, nenorė-
dami visi pražūti, pažadėję kasmet duosią ežerui pačiam pasi-
imti po vieną žmogų, kurį jis panorės. Tuomet ežeras miesto
nebeskandinęs ir nusileidęs balose už miesto.

Dabar tyliais vakarais, kai gerai įsiklausai, gali girdėti iš
ežero einantį duslų ūkimą: „Ūūū-ūūū-ūūū!“ – lyg, regis, ten
ežere kas prašytų jam pažadėtos aukos. Kalbama, jog, einant
maudytis, reikia nors kokią auką nunešti ir įmesti ežeran, nes
kitai jis besimaudantį žmogų įtraukia gelmėn ir paskandina.

Dabar galbūt Šiaulių ežerui aukų ir nebeduoda, nes ir
maudyklės jame jau panaikintos. Šiaip ar taip, mūsų kraštas
keliautojui gražus ne tik pamatyti, bet ir išgirsti, ką kiekvie-
na vietelė apie save sako. Pažinkime savo kraštą, tuomet jį ir
pamilsime.